

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник голови науково-
методичної ради НУВГП
е-підпис Валерій СОРОКА

22.02.2022

07-03-115S

СИЛАБУС освітньої компоненти	SYLLABUS	
ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ	SOURCE STUDIES OF HISTORY OF UKRAINE AND WORLD HISTORY	
Шифр за ОП	OK32	Code in Educational Program
Освітній рівень: бакалаврський (перший)	Educational level: Bachelor's (first)	
Галузь знань Освіта / Педагогіка	01	Field of knowledge: Education / Pedagogy
Спеціальність Середня освіта (Історія)	014. 03	Field of study: Secondary Education (History)
Освітня програма Середня освіта (Історія)	Educational Program: Secondary education (History)	

07-03-115S Силабус навчальної дисципліни «Джерелознавство історії України та всесвітньої історії» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)» ОПП, 014.03 Спеціальність «Середня освіта (Історія)». Рівне. НУВГП. 2022. 15 с.

ОПП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/18927>

Розробник силабусу:

Клинова-Дацюк Галина Дмитрівна, *кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри суспільних дисциплін*

Силабус схвалений на засіданні кафедри

Протокол № 04 від “13 грудня” 2021 року

Завідувач кафедри

Олексін Юрій Петрович,

доктор педагогічних наук, професор

Керівник освітньої програми

Олексін Юрій Петрович,

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри суспільних дисциплін.

Схвалено науково-методичною радою з якості Навчально-наукового інституту економіки та менеджменту

Протокол № від “ ” 2022 року

Голова науково-методичної ради

Ковшун Наталія Едуардівна,

з якості ННІЕМ

доктор економічних наук, професор.

СЗ №-996 в ЕДО

©Клинова-Дацюк Г.Д., 2022

© НУВГП, 2022

Ступінь вищої освіти	<i>Бакалавр</i>
Освітня програма	<i>«Середня освіта (історія)»</i>
Спеціальність	<i>014.03 «Середня освіта (історія)»</i>
Рік навчання	<i>2</i>
Семестр	<i>4</i>
Кількість кредитів	<i>4</i>
Лекції	<i>22 години / 2 години</i>
Практичні заняття	<i>24 години / 12 годин</i>
Самостійна робота	<i>74 години / 106 годин</i>
Курсова робота	<i>ні</i>
Форма навчання	<i>денна/заочна</i>
Форма підсумкового контролю	<i>екзамен</i>
Мова викладання	<i>українська</i>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

	Клинова-Дацюк Галина Дмитрівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри суспільних дисциплін
Вікіситет	https://cutt.ly/kgqjzE
ORCID	https://orcid.org/0000-0002-7144-3074
Як комунікувати	h.d.klynova-datsiuk@nuwm.edu.ua тел. 097-38-38-939 Актуальні оголошення на сторінці дисципліни в системі MOODLE

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація навчальної дисципліни,	Навчальна дисципліна «Джерелознавство історії України та всесвітньої історії» є однією із важливих складових підготовки ОП «Середня освіта (історія)». Освітня компонента передбачає
---------------------------------	--

мета та завдання	<p>ознайомлення студентів з джерельною базою історії України та всесвітньої історії, опанування практики пошуку, виявлення, аналізу й використання джерел у науково-дослідній і педагогічній діяльності.</p> <p>Мета вивчення дисципліни – ознайомити студентів з основними писемними джерелами з історії України та всесвітньої історії, а також сформулювати основні навички роботи з джерелами.</p> <p>Основні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознайомити студентів з джерелознавчою термінологією, основними типами джерел, джерелознавчими методами та основними етапами наукової критики джерел; - навчити оперувати джерелознавчими поняттями і категоріями; ознайомити з типово-видовою класифікацією джерел; - охарактеризувати та проаналізувати основні писемні джерела з історії України від найдавніших часів до початку ХХІ ст.; - ознайомити студентів із основними документальними джерелами, переважно конституціями країн Європи, США, статистичними та джерелами особистого походження; - сформулювати в студентів вміння самостійно вивчати та аналізувати історичні джерела; - навчити критично оцінювати наративні джерела, зокрема мемуарні, епістолярні, які є відображенням позиції автора.
Покликання на розміщення навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle	<p>https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4175</p>
Компетентності	<p>ЗК. 13. Знання про збирання, вивчення, наукового опрацювання й публікації писемних пам'яток історії та культури, творчої спадщини видатних історичних, політичних і культурних діячів минулого та різнопланових писемних джерел, які стосувалися багатьох видатних подій минулого.</p> <p>ФК 3. Здатність застосовувати прикладні навички роботи з джерелами, що входять у комплекс спеціальних історичних дисциплін.</p> <p>ФК5. Здатність до аналізу та синтезу першоджерел та наукових відомостей з історії України та краєзнавчих досліджень для використання у практичній професійній діяльності; вміння характеризувати видатні історичні постаті, розуміти роль та місце людини в історичному процесі.</p> <p>ФК16. Оволодіння всіма необхідними знаннями, вміннями, навичками, компетентностями, передбаченими освітньо-кваліфікаційною програмою.</p>
Програмні результати навчання	<p>ПРН 10. Розв'язувати вузькі завдання у різноманітних ділянках історії.</p> <p>ПРН 23. Застосовувати набуті знання з музейної та архівної справи для вивчення, збереження та використання пам'яток природи</p>

матеріальної і духовної культури, прилучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини.

Змістовий модуль 1. Основні теоретико-методологічні проблеми джерелознавства

Тема 1. Джерелознавство як спеціальна галузь історичної науки. Основні джерелознавчі категорії

*Кількість годин:
лекцій – 2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 4*

Предмет і завдання навчального курсу «Джерелознавство історії України та всесвітньої історії». Історичні джерела та їх класифікація. Основні джерелознавчі категорії: історичний факт, першоджерело, вторинне джерело та позаджерельне знання. Вірогідність, репрезентативність, автентичність та оригінальність. Історичне джерело та історичний факт. Інформація історичного джерела, її структура. Еволюція історичних джерел та фактори, що її визначають. Класифікація історичних джерел. Типо-видова класифікація історичних джерел. Поняття про типи, роди, види та різновиди історичних джерел. Особливості класифікації писемних джерел. Документальні і нарративні джерела. Види писемних джерел. Історіографічні джерела. Поняття про масові джерела. Унікальні історичні джерела. Джерельна база дослідження, її рівні та структура.

Тема 2. Методика пошуку, опрацювання і використання джерел

*Кількість годин:
лекцій – 2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 7*

Поняття методики історичного джерелознавства. Методи джерелознавчого дослідження: загальнонаукові, міждисциплінарні, загальноісторичні, суто джерелознавчі. Етапи роботи з джерелами. Методика пошуку та виявлення джерел. Дослідження джерел. Джерелознавча критика, її основні етапи.

Змістовий модуль 2. Джерела з історії України та всесвітньої історії від найдавніших часів до кінця XVIII ст.

Тема 3. Іноземні джерела з давньої історії України

*Кількість годин:
лекцій – 2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 7*

Загальна характеристика, види нарративних джерел. Писемні джерела іноземного походження про слов'ян та Русь. Особливості інформаційного потенціалу повідомлень давніх авторів. Візантійські джерела про ранню історію східних слов'ян. «Історія війни з готами» Прокопія Кесарійського, анонімний «Стратегікон». Твори

Костянтина Багрянородного (Порфірородного). «Історія в десяти книгах» Лева Диякона.

Західноєвропейські джерела з історії східних слов'ян. «Бертинські аннали». Книга хронік Тітмара Мерзебурзького. «Діяння архієпископів гамбурзької церкви» Адама Бременського. Арабські джерела з історії східних слов'ян.

Тема 4. Джерела з історії Київської Русі та Галицько-Волинської держави

Кількість годин:

лекцій – 2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 7

Актові джерела. Характеристика актів як виду історичних джерел. Особливості джерелознавчого аналізу актових і ділових документів. Поняття про формуляр документа.

Перші міжнародні договори Київської Русі (907, 911, 944 та 971 рр.) як актові джерела. Руська правда: її основні редакції та списки. Проблема складу редакцій, часу та місця їх появи. Роль Руської правди у подальшому розвитку корпусу законодавчих джерел.

Устави та уставні грамоти.

Літописи, їх видові ознаки, соціальні функції. Поняття про літопис та літописний звід. Редакції та списки літописів. Протографи. Автори літописних текстів: їхній світогляд, соціальний статус. Етапи роботи літописців над текстами. Протографи та прийоми роботи літописців з ними. Значення досліджень О. Шахматова, І. Данилевського для розробки сучасної методики вивчення літописів.

Літописання Київської Русі. «Повість минулих літ»: джерельна база та протографи. Київський, Галицько-Волинський літописи.

Особливості Давньоруської літератури. Літературні жанри. Військові повісті. Агіографічні твори. Життя. Апокрифи. Патерики.

«Повчання» Володимира Мономаха, «Слово о полку Ігоревім». «Слово про закон і благодать» митрополита Іларіона. «Києво-Печерський патерик». «Житіє і ходіння Данила, Руської землі ігумена». «Житіє Феодосія, ігумена Печерського».

Тема 5. Джерела з історії України польсько-литовської доби

Кількість годин:

лекцій – 2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 7

Документальні джерела.

Різновиди актових джерел XIV – першої половини XVII ст. Основні тенденції в еволюції формуляру актів. Привілеї та їх особливості. Литовські статuti (1529, 1566, 1588 рр.), Литовська та Руська (Волинська) метрики: склад, історія вивчення та публікації. Матеріали сеймів та місцевих сеймиків. Акти Магдебурзького права. Книги гродських, магістратських та земських судів. Джерела описово-статистичного характеру з історії українських земель кінця XIV – I половини XVII ст.: «Устава на волоки 1577 р.». Люстрації, інвентарі, «писцові книги».

Літописання польсько-литовської доби з історії України.

Західно-руські (білорусько-литовські) літописи кінця XIV – I половини

XVII ст.: Супрасльський літопис першої половини XVI ст., Баркулабівський літопис (1545–1633 рр.), літопис Биховця середини XVI ст., «Літопис Великого князівства литовського» та ін.
 Українські узагальнюючі та місцеві літописи XV – I половини XVII ст. Густинський літопис кінця XVI ст. Львівський літопис. Острозький літописець. Літопис Густинського монастиря.
 Українська та російська публіцистика XVI – першої половини XVII ст.: джерелознавчо-порівняльний аспект. Українська полемічна література кінця XVI – початку XVII ст.
 Записки іноземців як джерела з історії України XV – першої половини XVII ст.: А. Контаріні «Подорож до Персії», «Записки про Московію» З. Герберштейна. «Хроніка польська, литовська, жмудська й усієї Русі» М. Стрийковського, «Опис Сарматії Європейської» О. Гваньїні. «Трактат про дві Сарматії» М. Меховського. «Хроніка Польщі» М. та Й. Бельських. «Війна скіфо-козацька» І. Пасторія. Щоденник Е. Лясоти. «Про вдачу татар, литовців і москвитян» М. Литвина. Опис України» Г. Боплана.

Тема 6. Документальні джерела II половини XVII – XVIII ст.

Кількість годин:
лекцій – 2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 7

Документальні джерела з історії України доби Гетьманщини

Основні види актів російських державних установ другої половини XVII–XVIII ст., що стосуються України. Законодавчі акти гетьманського управління. Універсали, документація Генеральної, полкових та сотенних канцелярій, архів Коша Запорізької Січі, актові книги. Описово-статистичні джерела як вид історичних джерел. Реєстри, компути, ревізії. Переписні книги 1666 р. Генеральне слідство про маєтності 1729–1730 рр. Рум'янцевський (Генеральний) опис 1765–1769 рр. Топографічні описи українських земель. «Черниговского наместничества топографическое описание» О. Шафонського. Топографічні описи Київського, Новгород-Сіверського та Харківського намісництв.

Пам'ятки правничої думки як історичні джерела. «Пакти й Конституції законів та вольностей Війська Запорозького» Пилипа Орлика. «Права по которым судится малороссийский народ» (1743), «Суд і розправа в правах малоросійських» Ф. Чуйкевича (1750), «Екстракт малоросійських прав» О. Безбородька (1767).

Документальні джерела з всесвітньої історії.

Законодавчі джерела: загальна характеристика західної системи законодавства; види законодавчих актів; публікація законодавчого акту; критичний аналіз законодавчих актів.

Конституційні закони США – статті Конфедерації (1777 р.), Конституція Сполучених Штатів Америки (1787 р.), Біль про права (1791 р.) як джерело з історії державних інститутів і суспільних відносин в країні. Принципи державного устрою і права громадян за Конституцією Франції 1791, 1793, 1795 рр.

Тема 7. Наративні джерела з історії України II половини XVII – XVIII ст.

Кількість годин:

лекцій – 2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 7

Праці літописного характеру другої половини XVII–XVIII ст. Український «Хронограф». «Синопис». «Кройніка» В. Софоновича. Місцеві та монастирські українські літописи.

Козацькі літописи та їх особливості. Літописи Самовидця, С. Величка, Г. Грабянки.

Літописні компіляції другої половини XVIII ст.: «Краткое описание о козацком малороссийском народе и о военных его делах» (1765) Петра Симоновського, «Краткая летопись Малой России с 1506 по 1770 год с изъяснением образа тамошнего правления» (1777) Василя Рубана, «Летописное повествование о Малой России и ее народе и казаках вообще» О. Рігельмана (1785–1786).

Джерелознавчі особливості творів іноземців, що писали про Гетьманщину.

Джерела особистого походження з історії України другої половини XVII – XVIII та їх особливості. ст. Аналіз та наукова критика джерел. «Щоденник» П. Алепського. «Щоденник» П. Гордона. Щоденник Якова Марковича, «Діаріуш» та «Щоденник» Миколи Ханенка, «Щоденник» П. Апостола.

Змістовий модуль 3. Джерела з історії України та всесвітньої історії XIX – початку XXI ст.

Тема 8. Джерела з історії XIX – початку XX ст.

Кількість годин:

лекцій – 2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 7

Законодавчі акти XIX – початку XX ст. щодо України, їх основні різновиди та публікації. Зміни в оформленні та походженні документів державних установ. «Повне зібрання законів Російської імперії» та «Звід законів Російської імперії»: призначення, структура, склад, ступінь повноти. Маніфести, укази, регламенти, постанови, інструкції, положення, накази як різновиди документальних джерел XIX – початку XX ст. «Валуєвський циркуляр» 1863 р., «Емський указ» 1876 р. Конституція Австрійської імперії 1867 р.

Діловодні документи Російської імперії XIX – початку XX ст. Документи державних установ. Протоколи та журнали засідань. Супровідні матеріали до протоколів. Діловодна документація державних підприємств та організацій. Діловодство поміщицьких маєтків та капіталістичних підприємств.

Судово-слідчі матеріали. Судові справи. Практика складання судово-слідчих матеріалів, їхні формуляри. Інформативність цінність судово-слідчої документації.

Документи громадських, політичних об'єднань і рухів. Програмні та статутні документи партій і організацій, творів лідерів політичних та

громадських об'єднань. «Руська Правда» П. Пестеля. «Книга буття українського народу» як джерело з історії діяльності Кирило-Мефодіївського товариства. Програмні документи народницьких організацій. «Самостійна Україна» М. Міхновського. Програми і статuti політичних партій. Протоколи з'їздів та конференцій. Твори лідерів та ідеологів партій.

Загальна характеристика статистичних джерел. Джерелознавчий аналіз статистичних матеріалів. Основні види статистичних джерел першої половини ХІХ ст. Військово-топографічні описи, господарчі статистичні описи, матеріали ревізій. Державна статистика. Діяльність центрального статистичного комітету Російської імперії у другій половині ХІХ ст. Відомча статистика: аграрна, промислова, статистичні праці, статистика транспорту і торгівлі. Земська статистика.

Періодична преса. Визначення преси і її значення як історичного джерела. Історія виникнення і розвитку преси. Історична критика преси (групи питань з історичної критики преси: економічна база і кадри, зовнішні дані, історія газети (журналу), питання змісту).

Принципи систематизації періодичних видань. Жанрові особливості матеріалів періодичної преси. Особливості відображення дійсності у періодичній пресі. Специфіка галузевих видань. Роль цензури у розвитку газетної та журнальної справи. Методика роботи з періодичними виданнями. Журнали «Основа», «Київська старовина», «Україна», «Чтения в историческом обществе Нестора-летописца», «Записки Наукового товариства імені Т. Шевченка» у Львові.

Західноєвропейська мемуаристика ХІХ ст.

Тема 9. Джерела з всесвітньої історії ХХ ст.

Кількість годин:

лекцій – 2, практичних занять – 4, самостійної роботи – 6

Законодавчі акти та конституції в країнах Західної та Центрально-Східної Європи. Міжнародні договори: Північноатлантичний договір 1949 р., Римський договір 1957 р. та ін.

Дипломатичні документи: меморандуми, дипломатичні листи та ін.

Матеріали Нюрнберзького процесу.

Статистичні джерела. Міжнародна статистика. Загальні відомості про соціально-економічну статистику: визначення статистики та її галузей; основні етапи в розвитку статистики в країнах Європи та Америки. Значення статистичних джерел і статистичних методів. Організація і методика статистичного дослідження. Джерелознавчий аналіз статистичних матеріалів.

Джерела особистого походження. Мемуари Л. Джорджа як джерела з історії Паризької мирної конференції. Мемуари У. Черчіля як джерело з історії Другої світової війни.

Листування Й. Сталіна, У. Черчіля, Т. Рузвельта.

Періодична преса. Події балканської кризи 1991-2001 рр. на сторінках періодичних видань.

Тема 10. Джерела з історії України 1917-1991 рр.

Кількість годин:

лекцій –2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 7

Індустріальні перетворення та науково-технічна революція як фактори еволюції джерел. Особливості умов виникнення, змісту, функціонального призначення джерел.

Джерела до історії української революції 1917–1920 рр. Законодавча діяльність українських урядів. Універсали Центральної Ради. Законодавчі акти доби гетьманату П. Скоропадського. Найважливіші законодавчі акти доби Директорії. Мемуаристика доби визвольних змагань.

Законодавчі акти радянської доби. Конституції 1918, 1924, 1936, 1977 рр. Систематизація законів та створення кодексів. Декрети, конституції, постанови, положення, резолюції, закони, постанови, укази. Договори, конвенції, протоколи, угоди. Матеріали з'їздів Рад, Верховної Ради УРСР та України.

Діловодна документація. Діловодна «паперова» робота як галузь державного управління. Організаційна, розпорядча, планова, облікова, контрольна та звітна документація. Стандартизація документів. Уніфікація формуляра діловодних документів.

Документи планування народного господарства як джерела з історії України. П'ятирічні (семирічні) плани, перспективні плани, поточне планування та звітність.

Статистичні джерела радянської доби. Промислова статистика. Статистика сільського господарства. Переписи населення 1920, 1923, 1926, 1939, 1959, 1970, 1979, 1989 рр.

Своєрідність приватноправової документації ХХ ст. Обмеження створення приватноправових актів за радянських часів і створення нових зразків актової документації (договори про соціалістичне змагання, резолюції мітингів, зборів тощо) як відображення колективної складової у суспільно-політичній та суспільно-економічній сфері діяльності людей.

Документальні матеріали представницьких органів державної влади.

Матеріали політичних партій і громадських організацій в Україні. Програмні документи українських політичних партій та об'єднань. Матеріали РСДРП-РКП(б)-ВКП(б)-КПРС.

Джерела особового походження. Особливості формування цього комплексу у ХХ ст. Джерела особового походження за радянської доби. Особливості побутування епістолярію. Перлюстрація. Специфіка мемуарної прози радянської доби. Класифікація мемуарних текстів. Феномен колективних спогадів. Автобіографії. Щоденники.

Періодична преса. Еволюція різноманітних типів періодичних видань.

Тема 11. Джерела з історії України доби незалежності

Кількість годин:

лекцій –2, практичних занять – 2, самостійної роботи – 7

Офіційні документи та законодавчі акти суверенної України: Акт проголошення незалежності України, Конституція 1996 р. Угода про асоціацію України та ЄС.

Архівні матеріали центральних державних та обласних і місцевих архівів.

Статистичні джерела. Соціально-економічна та демографічні статистичні

	дані. Періодична преса. Типів періодичних видань. Джерела з історії Помаранчевої революції, революції Гідності, відносин Україна – НАТО тощо. Джерела особового походження. Кінофотодокументи. Інформаційні ресурси інтернету. Усні джерела.
Методи ,технології навчання та викладання	Методи навчання: лекція, бесіда, дискусія, спостереження й аналіз політичних, економічних, правових матеріалів, інформаційно-ілюстративний. Технології проблемного, проектного, інтерактивного навчання, інформаційно-комунікаційні та ігрові.
Засоби навчання	Мультимедійні і проєкційні засоби, друковані Інформаційно-комунікаційні системи, роздаткові друковані матеріали, дидактичні матеріали.
Методи оцінювання та структура оцінки	Для досягнення мети та реалізації завдань курсу студентам потрібно засвоїти теоретичний матеріал, виконати індивідуальні, самостійні завдання до практичних занять, вчасно виконати модульні контрольні роботи. У підсумку вони можуть отримати такі обов'язкові бали : - 60 балів – за поточну роботу; - 40 балів – за модульний контроль (МК 1 – 20 балів, МК 2 – 20 балів), який може бути зараховано як підсумковий. Студент має право скласти підсумковий контроль (екзамен) під час сесії (максимальний бал – 40), при цьому результати модульних контрольних робіт анулюються. Усього – 100 балів. Шкала оцінювання з детальним розподілом балів за темами наведена на сторінці навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle: https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4868 Модульні контрольні роботи проходять у формі тестування із застосуванням системи Moodle. У тесті 30 запитань різної складності: рівень 1 – 20 запитань по 0,6 балів (12 балів), рівень 2 – 8 запитань по 0,75 балів (6 балів), рівень 3 – 2 запитання по 1 балів (2 бали). Усього – 20 балів. Студенти можуть отримати додаткові бали за написання рефератів, есе дослідницького характеру, наукових статей або тез з тематики курсу. Тему дослідницької роботи можна вибрати самостійно за погодженням із викладачем. Додаткові бали студентам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни. Нормативні документи, що регламентують проведення поточного та підсумкового контролю знань студентів, можливість подання апеляції: http://nuwm.edu.ua/struktorni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezaleznoho-

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	екзамен	залік
90 – 100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Місце навчальної дисципліни в освітній траєкторії здобувача вищої освіти

Вивченню дисципліни «Джерелознавство історії України та всесвітньої історії» передують вивчення навчальних дисциплін, перш за все таких, як «Історія України» та «Історія слов'янських народів», «Історія середніх віків», «Нова історія країн Європи, Америки, Азії та Африки», «Новітня історія країн Європи та Америки».

Поєднання навчання та досліджень

Студенти мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру, а також можуть написати та опублікувати наукові статті, тези з тематики курсу.

Основна література

1. Воронов В.І. Джерелознавство історії України. Дніпропетровськ, 2003. 336 с.
2. Історичне джерелознавство / Кер. авт. кол. Я.С. Калакура. Київ, 2017. 512 с.
3. Макарчук С. Джерелознавство історії України. Львів, 2008. 512 с.
4. Міронова І.С. Історичне джерелознавство та українська археографія. Миколаїв, 2017. 208 с.

Додаткова література

5. Антонович В.Б. Лекції з джерелознавства / Ред. М. Ковальський. Острог-Нью-Йорк, 2003.
6. Архів Коша Нової Січі. Корпус документів 1734-1775 рр. Упор. Л. Гісцова та ін. Київ, 2000. Т.2. 752 с.
7. Архів Української Народної Республіки. Міністерство закордонних справ. Посольство в Німеччині. Частина 1. Кореспонденція Федора Штайнгеля, Миколи Порша, Романа Стоцького та звіти Дипломатичного відділу (липень 1918 – березень 1923). Упоряд. В. Кавунник. Київ: Інститут української археографії та джерелознавства

- ім. М.С. Грушевського, 2021. 844 с.
8. Богдашина О.М. Джерелознавство історії України: теорія, методика, історія. Харків, 2005. 192 с.
  9. Боплан Г.Л. Опис України. Київ, 1990.
  10. Величко С. Літопис. Київ, 1991. 642 с.
  11. Віденський архів гетьманського роду Розумовських. Упорядкування, передмова, коментарі, додатки, ілюстрації С.П. Потапенко. Т.2. Київ: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського. 2020. 360 с.
  12. Геродот. Історія. В 9 т. Москва, 1999. 752 с.
  13. Геродот із Галікарнасу. Найдавніший опис України з V століття перед Христом. Передм. Ю. Хорунжого. Київ, 1992.
  14. Грушевський М. Щоденник (1888-1894 рр.). Київ, 1997.
  15. Джерелознавство історії України: Довідник / ред. М.А. Варшавчика. Київ, 1998. 212 с.
  16. Доній О., Синельников О. Історія України мовою документів і фактів. 1998-1999. Київ, 1999.
  17. Друковані та електронні засоби масової інформації України. Ч.1 Газети. Кн.1,2. Ч.2. Журнали. Київ, 2000.
  18. Зашкільняк Л. Методологія історії: від найдавніших часів до сучасності. Львів, 1999.
  19. Інвентарі палаців і дворів на передмістях Львова кінця XVII – XVIII ст. Упорядник А. Фелонюк. Львів: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського: Львівське відділення. 2021. 320 с.
  20. Інвентар острозьких маєтностей 1620 р. Володіння князів Острозьких на Волині. (За інвентарем 1620 р.). Упор. І. Ворончук. Київ, Старокостянтинів. 2001.
  21. Историография истории новой и новейшей истории стран Европы и Америки. Москва, 1984.
  22. Источниковедение: Теория. История. Метод. Источники российской истории: Учебное пособие / И.Н. Данилевский, В.В. Кабанов, О.М. Медушевская, М.Ф. Румянцева. Москва: РГГУ, 2000
  23. Ковальський Н. Источниковедение по истории Украины XVI – I половины XVII века. Учеб. пособие. Днепропетровск, 1979-1981. Вып. 1-4.
  24. Літопис гадяцького полковника Григорія Грабянки. Київ, 1992.
  25. Літопис Самовидця. Київ, 1971.
  26. Лукашевич О.А., Манжула К.В. Хрестоматія з теоретичного джерелознавства. Кіровоград, 1998.
  27. Макарчук С. Писемні джерела з історії України. Курс лекцій. Львів, 1999.
  28. Мальченко О. Інформаційний потенціал гарматних столів XV – початку XIX ст. Київ: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського. 2021. 604 с.
  29. Моторин Р.М. Міжнародна статистика. Організація та методологія: підручник. Київ, 2019. 456 с.
  30. Підгаєцький В.В. Основи теорії та методології джерелознавства з історії України XX ст.: Навчальний посібник для історичних факультетів. Дніпропетровськ, 2001.

31. Пронштейн А. Методика исторического источниковедения. Учеб. пособие. Ростов- на-Дону, 1976. 479 с.
32. Рігельман О. Літописна відповідь про Малу Росію та її народ і козаків узагалі. Київ, 1994.
33. Свод древнейших письменных известий о славянах. Под. ред. Г. Литаврина. В 2 т. Москва, 1995.
34. Січинський В. Чужинці про Україну. Вибір з описів подорожей по Україні та інших писань чужинців про Україну за десять століть. Київ, 1992.
35. Скоропадський П. Спомини. Київ, 1992. 112 с.
36. Софонович Ф. Хроніка з літописців стародавніх. Київ, 1992.
37. Українська Центральна Рада. Документи і матеріали у 2 т. Упоряд. В. Верстюк та ін. Київ, 1996-1997.
38. Шевальє П. Історія війни проти Польщі. Київ, 1993. 224 с.

Інтернет-ресурси

Електронна бібліотека давньої української літератури

<http://litopys.org.ua/mainf.htm>

Електронна бібліотека Інституту історії НАН України (<https://cutt.ly/rUoDmLQ>).

Інститут української археографії та джерелознавства НАН України

http://archeos.org.ua/?page_id=67

Багатоцільовий український сайт для науки та освіти «Мислене дерево»

<https://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Sci/HistSources.html>

Євроінтеграційний портал (<https://eu-ua.kmu.gov.ua/>)

Архів української періодики

<https://libraria.ua/numbers/920/>

Євроінтеграційний портал країн Європи

(<https://www.goethe.de/ins/ua/prj/eur/mit/tsc/ukindex.htm>).

www.fordham.edu/halsall/ancient/asbookfull.html

ПРАВИЛА ТА ВИМОГИ

Дедлайни та перескладання

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється відповідно до «Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/>. Згідно з цим документом реалізується право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі.

Перескладання модульних контролів здійснюється згідно з <http://nuwm.edu.ua/struktorni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezaleznoho-otsiniuvannia-znan/dokumenty>.

Оголошення стосовно дедлайнів складання та перескладання оприлюднюються на навчальній платформі Moodle <https://exam.nuwm.edu.ua/>

Правила академічної

За списування під час проведення модульного контролю чи підсумкового контролю студент позбавляється подальшого права

доброчесності	здавати матеріал і в нього виникає академічна заборгованість. За списування під час виконання окремих завдань, студенту знижується оцінка відповідно до ступеня порушення. Документи стосовно академічної доброчесності (про плагіат, кодекс честі студентів, документи Національного агентства стосовно доброчесності) наведено у розділі ЯКІСТЬ ОСВІТИ на офіційному веб-сайті університету: http://nuwm.edu.ua/sp/akademichna-dobrochesnisti
Вимоги до відвідування	Студенту не дозволяється пропускати заняття без поважних причин. За об'єктивних причин пропуску занять (довідка про хворобу, інша поважна причина) студенти можуть самостійно вивчити пропущений матеріал на платформі Moodle https://exam.nuwm.edu.ua/ Студент має право оформити індивідуальний графік навчання відповідно до Положення http://ep3.nuwm.edu.ua/6226/ Здобувачі на заняттях можуть використовувати мобільні телефони та ноутбуки, але винятково з навчальною метою з цієї дисципліни.
Неформальна та інформальна освіта	Студенти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного Положення про неформальну освіту. http://ep3.nuwm.edu.ua/18660/ . Також здобувачі вищої освіти можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опановувати матеріал для перезарахування результатів навчання. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни/освітньої програми та перевірялись в підсумковому оцінюванні

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Правила отримання зворотної інформації про дисципліну	Щосеместрово студенти проходять онлайн-опитування стосовно якості викладання та навчання викладачем цього курсу та стосовно якості освітнього процесу в НУВГП. За результатами анкетування студентів викладачі можуть покращити якість навчання та викладання цієї та інших дисциплін. Результати опитування студентам надсилають обов'язково. Порядок опитування, зміст анкет та результати анкетування здобувачів минулих років та семестрів на офіційному веб-сайті університету: http://nuwm.edu.ua/porjadok-opituvannja http://nuwm.edu.ua/sp/anketuvannja http://nuwm.edu.ua/sp/rezultati-opituvannja
Оновлення	З ініціативи викладача зміст цього курсу оновлюється щорічно з урахуванням змін у законодавстві України, наукових досягнень та сучасних практик у галузі. У викладанні цієї дисципліни враховано вимоги Закону України «Про вищу освіту», нормативні документи щодо організації освітнього процесу в закладах вищої освіти.

	Студенти також можуть долучатися до оновлення дисципліни шляхом подання пропозицій викладачеві.
Навчання осіб з інвалідністю	Документи та довідково-інформаційні матеріали стосовно організації навчального процесу для осіб з інвалідністю доступні за покликанням http://nuwm.edu.ua/sp/dlja-osib-z-invalidnistju У випадку навчання таких категорій здобувачів освітній процес цього курсу враховуватиме, за можливістю, усі особливі потреби здобувача. Викладач та здобувачі вищої освіти з цієї освітньої програми максимально сприятимуть організації навчання для осіб з інвалідністю та особливими освітніми потребами.

Лектор

Клинова-Дацюк Г.Д., кандидат історичних наук,
доцент
кафедри суспільних дисциплін